

Westervelde, dat er op het hooi 2 jonge kerkuilen lagen die uit het nest gevallen waren. De uiltjes waren spoedig opgespoord en geringd en toen teruggezet in het nest.

Het zou 8 jaar duren vóór er weer kerkuiltjes werden geringd, daarna duurde het niet weer zo lang, maar in het begin van de 70er jaren werden ze door mij toch sporadisch geringd en ook nog zeer verspreid in het noorden van het land. O.a. in Sleen, Ruinerwold en 't Zandt. (Mogelijk heeft de toenmalige landbouwbedrijfsvoering, met o.a. het gebruik van bestrijdingsmiddelen, er iets mee te maken gehad.) Pas in de 90er jaren kwam er meer structuur in het ringen van jonge kerkuilen en kon ik ze regelmatig op dezelfde locaties ringen.

Inmiddels heb ik ruim 1050 vooral jonge kerkuilen geringd, en daarvan werden er 186 teruggemeld. Een vrij groot aantal als ik dit vergelijk met terugmeldingen van andere vogelsoorten. Je zoekt dan naar oorzaken en wat meteen opvalt, is het grote aantal gesneuvelde uilen nl. bijna 150 of wel ruim 80%. Daarvan werden er bijna 70 vermeld als verkeersslachtoffer, de rest betrof diverse oorzaken, zoals parasieten, geslagen door roofvogel, verdronken of verhongerd. Er blijven dan nog ruim 30 meldingen over, waaruit blijkt dat de vogels nog leven en daarvan zijn er enkele broedend aangetroffen. Uit het bovenstaande valt o.a. af te leiden, dat het voedsel zoeken vele kerkuilen fataal wordt. Kennelijk vinden kerkuilen hun prooien gemakkelijk in wegbermen, met alle gevolgen van dien.

Hoewel kerkuilen te boek staan als standvogels, blijkt uit de terugmeldingen, dat de jongen behoorlijk uitzwermen. Zo heb ik denkbeeldige cirkels getrokken rond de plaats van de geringde jonge kerkuilen en dat leverde het volgende beeld op. Tot 10 km. vanaf de ringplaats werden er ruim 80 teruggemeld, van 10 tot 20 km. vanaf de ringplaats werden er 30 teruggemeld, van 20 tot 30 km. vanaf de ringplaats werden er ruim 25 teruggemeld en van de resterende terugmeldingen bleek dat ze overal heengetrokken waren, variërend van ruim 30 km. vanaf de ringplaats tot bijna 300 km! Hier volgen een paar van deze verre vindplaatsen: Afsluitdijk, Beervelde (België), Denekamp, Meppel, Odiliapeel, Oldenburg (Duitsland), Schouwen en Texel.

Wat de leeftijd van kerkuilen betreft, er sneuvelen al veel in het geboortjaar en ook in de daarop volgende jaren, maar de vijf

oudste kerkuilen die teruggemeld werden, waren resp. 9, 10, 11, 12 en 17 jaar oud.

Nadrukkelijk wil ik hier melden, dat dankzij de positieve houding van vele boerderij- en huiseigenaren er zoveel kerkuilen in onze omgeving kunnen broeden. Want hoewel het prachtige vogels zijn, het zijn zoals gezegd 'geen nette gasten'. Wel vraag je je af, waarom er gesproken wordt van kerkuilen en niet van schuur- of boerderijuilen. Ik kan me namelijk niet voorstellen, dat er in het verleden ooit meer uilen in kerken broedden dan in schuren en boerderijen. Het is bijna een unicum, dat er in onze regio nu nog een uilenpaar broedt in een kerk, namelijk in de toren van de fraaie Ned. Herv. Kerk van Norg. Dankzij de medewerking van het kerkbestuur broedden ze er al vele jaren en hebben we menig geslaagde klimpartij in de toren achter de rug. We hopen dat deze mooie uilen zich de komende jaren in deze regio weten te handhaven.

Arend Veenstra, veenstra@planet.nl

Geciteerd uit Ringersnet

Gijs van Tol

Naast OHV is Ringersnet een belangrijk medium voor de communicatie tussen ringers (HULDE daarvoor aan de webmasters!). De vaak snelle uitwisseling van feiten en meningen op Ringersnet vormt soms ook de basis voor gedegen studies (zoals bijvoorbeeld over de mezentrek), of zet aan tot bezinning en nader onderzoek.

Het is niet de bedoeling om alle informatie-uitwisseling op Ringersnet samen te vatten voor OHV. Maar er zijn zo nu en dan discussies of meldingen waarvan je denkt: "Hé, dat is misschien wel interessant om dit later nog eens terug te lezen". En vaak vormt het schrijven van een stukje aanleiding om nog eens terug te grijpen op toevallig voorhanden zijnde literatuur.

Dit keer vooral aandacht voor berichten over ervaringen met *Acrocephalus* soorten tijdens CES en voor de koolmezen invasie.

Eind juli constateert Peter van Zwol op Ringersnet dat het door het slechte weer een vreemd CES-jaar is. Zo waren er in zijn gebied wel adulte rietzangers te horen en soms te zien. Maar tot 23 juli ving hij tijdens CES alleen maar jonge rietzangers – en dan ook nog minder dan in voorgaande jaren. De eerste adult werd pas op 23 juli gevangen. Hij vraagt

zich daarom gekscherend af of rietzangers misschien niet meer uit een ei komen.

Ook Arend Timmerman constateert dat er aan het Bergumermeer veel minder rietzangers gevangen zijn dan vorig jaar en ook hier zijn oude vogels schaars. Maar in tegenstelling tot de verwachtingen leidden de vele regen en de harde wind hier niet tot minder jonge karekieten. Norbert Roothaert meldt uit België dat ook daar de rietzanger veel minder talrijk is dan andere jaren. Hij vermoedt dat de voorgaande winter in de Sahel veel van de droogte hebben geleden.

In Noord-Holland lijkt de situatie precies omgekeerd: Bert Winters meldt volop rietzangers, met ook geringde adulten uit voorgaande jaren. Maar de kleine karekieten doen het hier ronduit slecht. Ook in Flevoland heeft Ton Eggenhuizen niet het idee dat het een slecht broedseizoen is; hij noemt de rietzanger niet, maar meldt voor de kleine karekiet zelfs dagrecords. Om twee redenen vond ik deze meldingen van belang.

Reproductie-index

Ten eerste is het interessant dat Peter de aandacht vestigt op een kennelijk heel hoge reproductie-index. Helaas wordt hierop door niemand op Ringersnet verder ingegaan. Uit de SOVON rapportage van 2012 (Boele et al. 2012) blijkt dat de reproductie-index voor de rietzanger schommelt rond de 2,0; dat wil dus zeggen dat er per adulte vogel 2 jongen aanwezig zijn. Het zou leuk zijn om te weten hoe de verhouding adult/ juveniel aan het eind van het CES seizoen uiteindelijk is uitgekapt; misschien is die uiteindelijk op 4 gekomen, een waarde die in de SOVON rapportage ook voor 1984 werd gevonden.

Blijft nog steeds de vraag of er oorzaken zijn aan te geven voor dit soort uitschieters. Waren er, zoals Norbert Roothaert veronderstelt, na een slechte winter in de Sahel weinig oude vogels, en hebben die erg veel jongen kunnen grootbrengen?

Overigens valt in de SOVON rapportage ook op dat er grote verschillen zijn in de reproductie-index voor rietzanger, kleine karekiet en bosrietzanger. Die ligt in de jaren 2006 – 2010 voor de rietzanger rond de 2,0, voor de kleine karekiet op ca. 1,5 en voor de bosrietzanger op ca. 0,5 (Boele et al. 2012). Voor de vergelijking tussen jaren is dat verschil niet van belang, maar uit pure nieuwsgierigheid zou ik toch graag een verklaring zien voor dit grote verschil. Is de vangkans van juvenielen en adulten van deze

drie vogelsoorten dan zo verschillend?

Variatie tussen locaties

Ten tweede is het opvallend dat er binnen een klein land als Nederland eenzelfde vogelsoort het op de ene (CES)locatie het veel beter lijkt te doen dan op een andere. In de SOVON rapportages komt dit natuurlijk wel tot uiting in de betrouwbaarheidsintervallen (hoe groter de variatie in aantallen tussen de locaties, des te ruimer het betrouwbaarheidsinterval). Maar een goede indruk van de verschillen ontbreekt tot nu toe. Zo zou het de moeite waard zijn om te weten of de locaties waar een vogelsoort het 'slecht' doet steeds dezelfde zijn. Dat zou bijvoorbeeld kunnen wijzen op een suboptimaal biotoop voor de betreffende soort.

Gelukkig is bij de bewerking van de CES-gegevens door Christian Kampichler inmiddels de variatie tussen de locaties nader geanalyseerd. We zullen hier dus binnenkort meer over kunnen lezen!

Mezeninvasie

Na een golfje zwarte mezen in de loop van september kwam in september een flinke invasie van koolmezen opgang. Diverse ringers meldden aantallen van soms meer dan 100 vogels op een dag, en dat met een minimaal aantal meters net en een beetje mezelgeluid. Regelmatig zijn daarbij ringen aangetroffen uit Moskva (vermoedelijk afkomstig uit Rybachii, Litouwen etc).

Het zou de moeite waard zijn om – zoals ook al door Bert Winters werd gesuggereerd op Ringersnet- om van deze invasie een goed gedocumenteerd overzicht te maken, net zoals Johan Stuuat dat heeft gedaan voor de invasie van pimpel- en zwarte mezen in 2008.

Literatuur

Boele A., van Bruggen J., van Dijk A., Hustings F., Vergeer J.W., Ballering L. & Plate C. 2012. Broedvogels in Nederland 2010. Sovon-rapport 2012/01, Sovon Vogelonderzoek Nederland.